

En sund ljudmiljö inomhus

2021-02-10

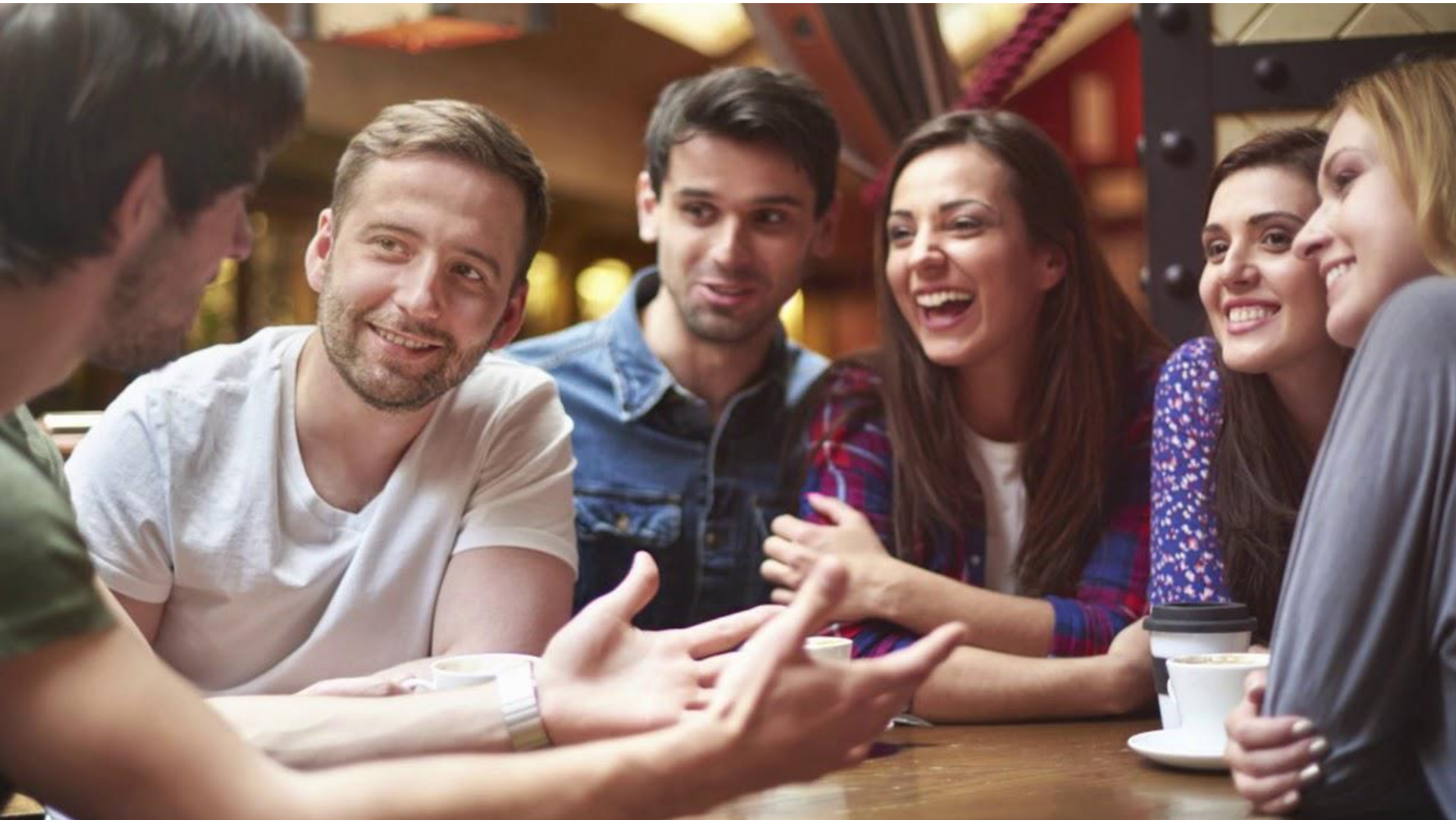
Pontus Thorsson

En bra ljudmiljö inomhus är viktigt!

- Vi tillbringar mycket tid på inomhus
- En sund miljö innefattar ljudmiljön
- Det finns ingen perfekt ljudmiljö
- Ljudmiljön måste anpassas till aktiviteten

Vilket är arbetsplatsens farligaste ljud?

Varför tal är så farligt

- Hörseln är 50.000 år gammal
- Det farliga livet på savannen!
- Samarbete medför framgång
- Hjärnan har ett "filter" som sorterar bort "onödiga" ljud
- Tal går rakt igenom filtret
- Triggas den medvetna delen av hjärnan

Hur det påverkar oss

- Vissa aktiviteter är känsliga för störning/avbrott
  - Fokuserat enskilt arbete mest känsligt
  - Kreativt arbete fungerar bättre i ”pratiga” miljöer
- Vissa har känsligare filter än andra
- Ingen är immun!
- Filtret fungerar sämre när vi är trötta eller sjuka
- Det tar 10-15 minuter att starta om efter avbrott
- Dålig ljudmiljö kan göra att vi gör fel

Alltså

- Kraven på ljudmiljö sätts av vår hörsel
- Tal är arbetsplatsens farligaste ljud
- Ljudkraven sätts från verksamheten eller aktiviteten

Myndighetskrav ljud inomhus

- Boverkets byggregler (BBR)
  - Anger krav vid nybyggnation eller ändring av byggnader
- Folkhälsomyndighetens allmänna råd om ljudnivåer inomhus (FoHMFS 2014:13)
  - Anger när ljudnivåer ska anses vara olägenhet för människors hälsa
  - Bostadsrum, undervisningsrum, vårdrum
- Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2005:16)
  - Anger krav på ljudnivåer på arbetsplatser

Myndighetskrav ljud inomhus

Innehåller byggnadskrav

- Boverkets byggregler (BBR)
  - Anger krav vid nybyggnation eller ändring av byggnader
- Folkhälsomyndighetens allmänna råd om ljudnivåer inomhus (FoHMFS 2014:13)
  - Anger när ljudnivåer ska anses vara olägenhet för människors hälsa
  - Bostadsrum, undervisningsrum, vårdrum
- Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2005:16)
  - Anger krav på ljudnivåer på arbetsplatser

Myndighetskrav ljud inomhus

BBR 29 skriver om "Bullerskydd" (Kap 7):

Byggnader, som innehåller bostäder eller lokaler i form av vårdlokaler, förskolor, fritidshem, undervisningsrum i skolor samt rum i arbetslokaler avsedda för kontorsarbete, samtal eller dylikt, ska utformas så att uppkomst och spridning av störande ljud begränsas så att olägenheter för människors hälsa därmed kan undvikas. (BFS 2013:14).

Byggnader som innehåller lokaler, deras installationer och hissar ska utformas så att ljud från dessa och från angränsande utrymmen likväl som ljud utifrån dämpas. Detta ska ske i den omfattning som den avsedda användningen kräver och så att de som vistas i byggnaden inte besväras av ljudet.

=> Ljudkraven är baserade på människor!

Allmänt råd

Kraven i avsnitten 7:1 och 7:22 är uppfyllda om de byggnadsrelaterade kraven i ljudklass C enligt SS 25268 för respektive lokaltyp uppnås.

Om bättre ljudförhållanden önskas kan ljudklass A eller B väljas enligt SS 25268 för lokaler. (BFS 2013:14).

Myndighetskrav (BBR + SS 25268)

- Luftljudsisolering
- Stegljudsnivå
- Ljud utifrån (trafik, industrier, lekplatser)
- Installationsbuller (ventilation, hiss, VA)
- Rumsakustik

Omfattande kravställning – Ljudklasser förenklar

Ljudklasser

- Det finns ljudklasserna A-D
- Ljudklass C = Samhällets minimikrav (ok)
- Ljudklass B = Bra ljudmiljö
- Ljudklass A = Mycket bra ljudmiljö
- Ljudklass D = Mindre bra ljudmiljö, används vid ändringar av äldre byggnader

Hur vi säkerställer en god ljudmiljö

1. Planera rätt
2. Kvalitetssäkra vid genomförandet
3. Verifiera att kraven verkligen uppfylls med mätningar inför slutbesiktning

Hur man planerar rätt

- Vi identifierar krav för de verksamheter/rum som vi tänker bygga
- Vi dimensionerar byggnaden och dess installationer så vi klarar de uppställda kraven
- Detta är ofta komplext och svårt då det är många krav som gäller för en viss typ av verksamhet
- Det är bra att ha med en akustiker i alla projektets faser så att inte något förbises eller missas

Kvalitetssäkring av genomförande

- Håll koll på ändringar i t ex planlösning så att inte dessa går emot ställda krav
- Okulära kontroller att rätt konstruktion/ produkt används på angiven plats
- Kontrollera särskilt riskkonstruktioner och konstruktioner med särskilt höga krav
- Det är bra att göra tidiga kontrollmätningar vid riskkonstruktioner

Verifiering

- Planera in kontrollmätningar innan slutbesiktning
- Se till att det görs tillräckligt många mätningar för att kunna dra slutsatser om hela byggnaden
- Ljudklassningen ger stöd och hjälp hur verifiering kan gå till
- Gör ommätning vid upptäckt brist

Historisk tillbakablick

- Man upplever ofta att ljudkraven är högre idag
- För bostäder har vi i princip samma krav idag som 1946!
- Skillnaden är att man verifierar kraven mer idag
- ... vilket gör att kraven upplevs tuffare

Sammanfattning regler och genomförande

- Myndighetskrav för olika verksamheter finns
- Använd ljudklasser i kravsättning
- Verifiera att kraven uppfylls

Åtgärder i efterhand

- Åtgärder vid klagomål är i princip en ”försenad” verifiering
  1. Fastställ krav
  2. Kontrollera kravuppfyllelse med mätning
  3. Planera åtgärder
  4. Kvalitetssäkra genomförande
  5. Verifiera att åtgärden haft avsedd effekt

Åtgärdsstrategier

- Skilj på global strategi och lokal strategi
- Global strategi: åtgärda ljudet vid källan
- Lokal strategi: åtgärda ljudet vid mottagaren
- En sänkning av utstrålat ljud från en källa sänker ljudet vid alla mottagare
- En global strategi är alltid att föredra, förutsatt att den är praktiskt och ekonomiskt genomförbar

Myndighetskrav (BBR + SS 25268)

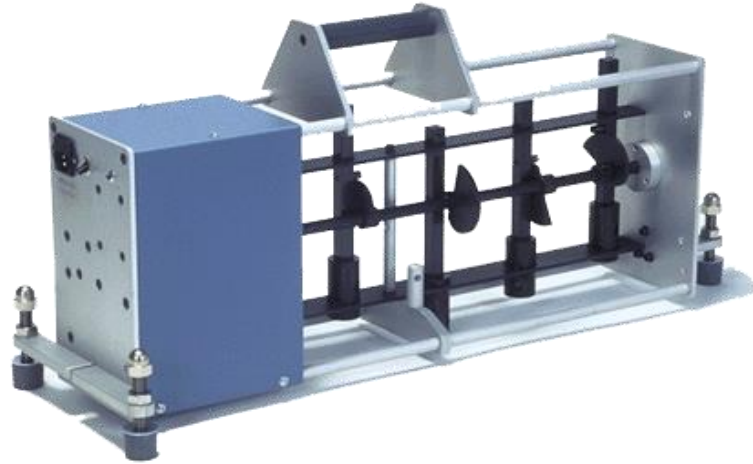
- Luftljudsisolering
- Stegljudsnivå
- Ljud utifrån (trafik, industrier, lekplatser)
- Installationsbuller (ventilation, hiss, VA)
- Rumsakustik

Luftljudsisolering

- Är skillnaden i ljudnivå mellan två rum
- Tal och musik som överförs
- Anpassas efter verksamhet
- Tyst verksamhet behöver endast låg luftljudsisolering
- Hög luftljudsisolering innebär tjock vägg

Stegljudsnivå

- Är ljudnivå från hammarapparat

- Representerar gång, spring, slagljud
- Anpassas efter verksamhet
- Låga krav för stillasittande verksamhet
- Höga krav innebär tjockt bjälklag

Ljud utifrån

- Vanligast med trafikbuller
- Kravet är resulterande ljudnivå inomhus
- Hög ljudnivå utomhus => fönster med hög ljudisolering
- Fasadkonstruktionen kan behöva ändras, men med höga krav på energiförbrukning är det mindre ofta
- Normalt inga större problem att lösa

Ljud från installationer

- Vanligast med ventilationsbuller
- Kravet är resulterande ljudnivå i verksamheten
- Löses med ventilationsljuddämpare

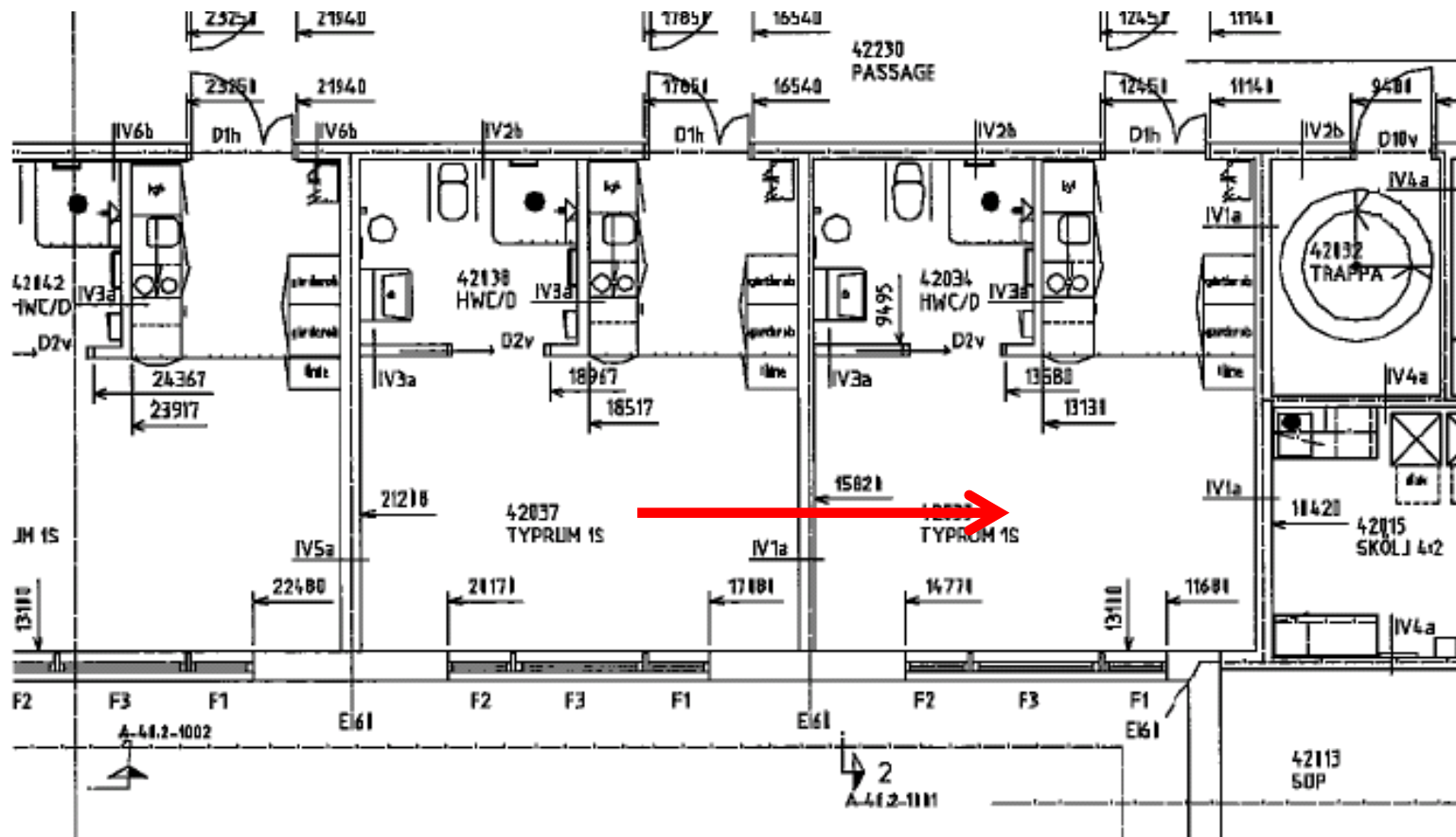
- Viktigt att inte få för låg ljudnivå!

Rumsakustik/efterklangstid

- Efterklangstid = rumseko
- En kort efterklangstid upplevs som dämpat rum
- Mycket ljudabsorption => kort efterklangstid
- Många verksamheter mår bra av kort efterklangstid
- I öppna kontorsmiljöer ska man sätta in så mycket absorption man kan!

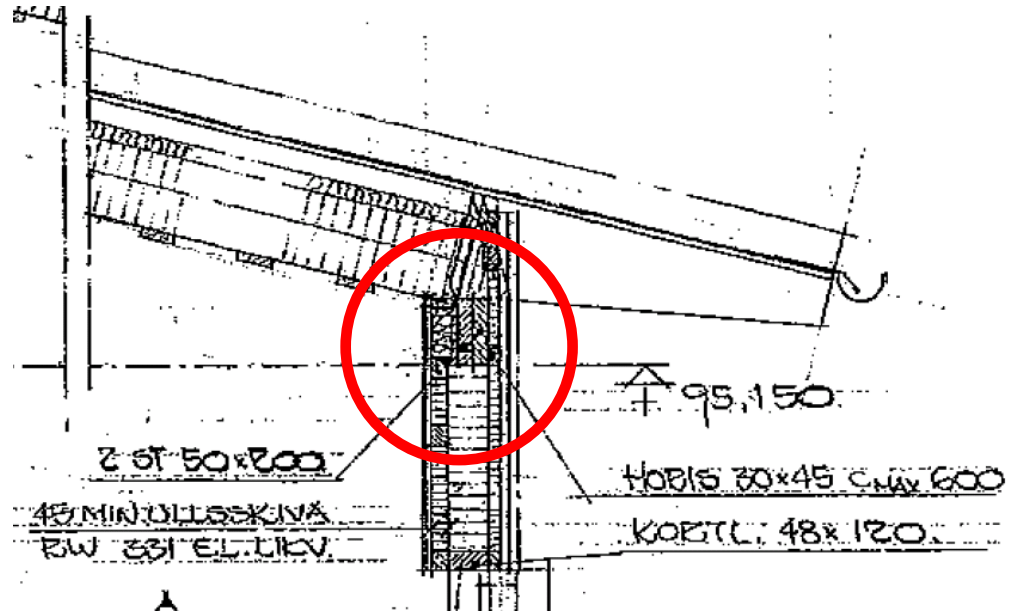
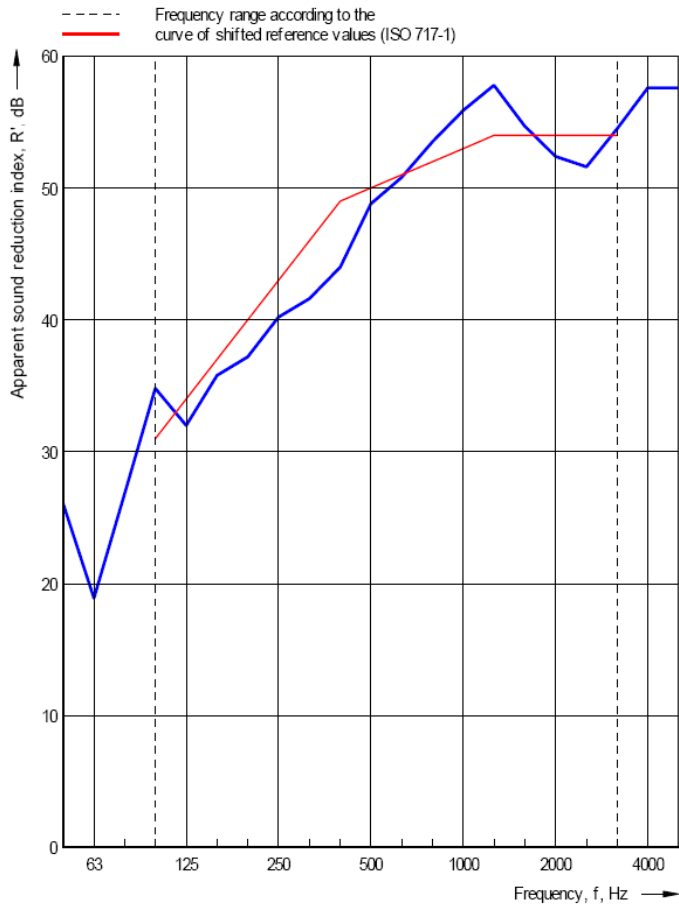
Ett exempel på åtgärd i efterhand

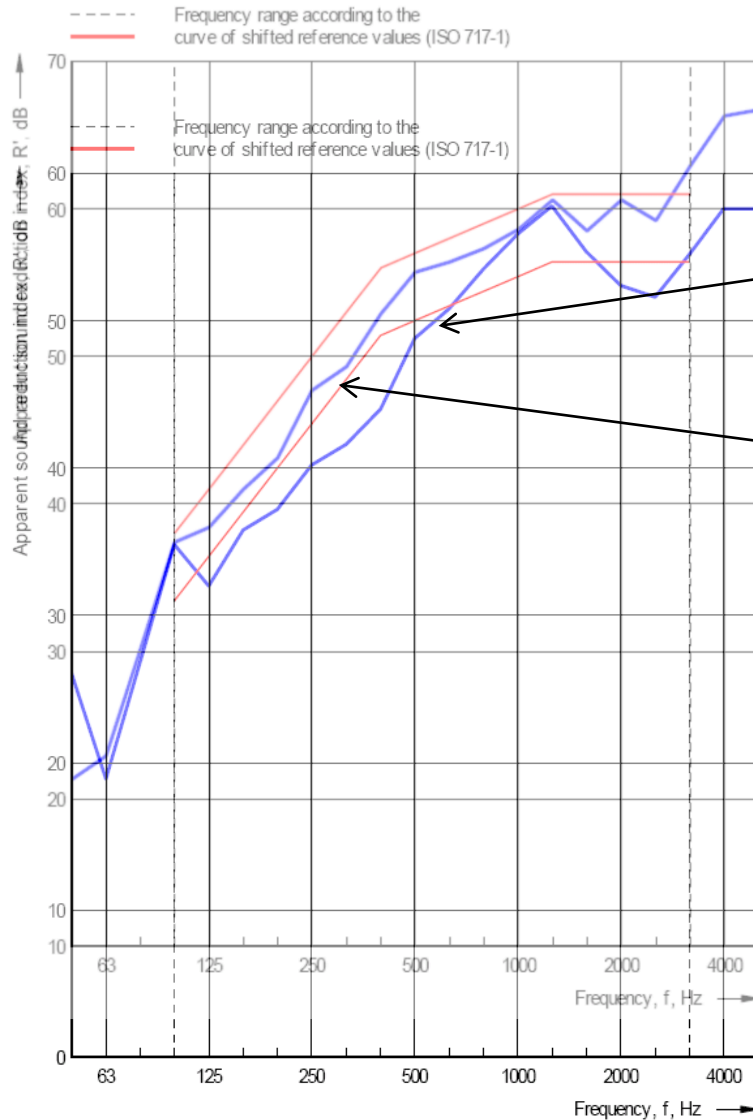
Åtgärder som gjordes

- För dålig luftljudsisolering
- Kontroll av tätning i alla konstruktioner
- Höjning av luftljudsisoleringen i delande vägg
- Sänkning av flanktransmission via tak
- Kontroll av ljudtransmission via ventilation

Flanktransmission via yttervägg

Resultat efter alla åtgärder

Efter

Före

Ljudisoleringen
ökade med 7 dB!

Slutsatser

- Det finns relevanta ljudkrav för många verksamheter
- Planera, kvalitetssäkra och verifiera
- En god ljudmiljö ökar inte byggkostnaden tydligt

Frågor?